

GRUNDLAGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 10/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till religionsfrihetslag och vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 8 oktober 2002 en proposition med förslag till religionsfrihetslag och vissa lagar som har samband med den (RP 170/2002 rd) till grundlagsutskottet för beredning.

Motion

I detta sammanhang har utskottet behandlat

- LM 121/2002 rd — Irina Krohn /gröna: med förslag till lagar om ändring av lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen, som remitterats till utskottet den 8 oktober 2002.

Utlåtanden

I enlighet med riksdagens beslut har förvaltningsutskottet lämnat ett utlåtande om propositionen (FvUU 33/2002 rd). Dessutom har kulturutskottet lämnat ett utlåtande om propositionen och lagmotionen (KuUU 14/2002 rd). Utlåtandena ingår som bilaga till betänkandet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Matti Lahtinen och överinspektör Joni Hiitola, undervisningsministeriet

- lagstiftningsråd Tuula Majuri, justitieministeriet
- undervisningsråd Martti Apajalahti, Utbildningsstyrelsen
- ecklesiastikråd Matti Halttunen, Kyrkostyrelsen
- Årkebiskop Leo, Finlands ortodoxa kyrkosamfund
- ordförande Gideon Bolotowsky, Helsingfors judiska församling
- styrelseordförande Jyrki Ehnqvist, pedagogie licentiat Tuire Jankko och pedagogisk rådgivare Seppo Saari, Kristillisen kasvatuksen keskus ry
- jurist Marja Lahtinen, Finlands Kommunförbund
- undervisningsråd Esko Almgren, Finlands Frikyrka
- ordförande Erkki Hartikainen, Fritänkarnas Förbund rf
- nationell ledare Sirkku Karvinen och medlem Merja Laiho, Youth for Christ Finland ry
- professor Mikael Hidén
- professor Teuvo Pohjolainen
- professor Martin Scheinin
- professor (emeritus) Juha Seppo.

Dessutom har skriftliga utlåtanden lämnats av

- Finlands Humanistförbund rf
- Krishna-rörelsen ISKCON i Finland
- ordförande Hannu Koskinen, Suomen uskonnopettajain liitto ry.

PROPOSITIONEN OCH MOTIONEN

Propositionen

Regeringen föreslår en ny religionsfrihetslag som skall ersätta gällande lag från 1922. Vidare föreslås ändringar i lagen om grundläggande utbildning, gymnasielagen och bokföringslagen.

Genom den nya religionsfrihetslagen tryggas religionsfriheten som finns inskriven i grundlagen. Lagen innehåller bestämmelser om en särskild form av samfund för religionsutövning, ett registrerat religionssamfund. De föreslås få större autonomi. I lagen ingår bestämmelser som tillämpas både på evangelisk-lutherska kyrkan och det ortodoxa kyrkosamfundet. Dessa på alla religionssamfund tillämpliga bestämmelser gäller medlemskap i religionssamfund och inträde i och utträde ur ett religionssamfund.

I lagstiftningen om religionsundervisningen i den grundläggande utbildningen och i gymnasiet föreslås vissa ändringar. Begreppet konfessionell religionsundervisning skall ersättas med undervisning i elevens egen religion. Förslaget förutsätter inte några innehållsliga ändringar i religionsundervisningen. Också elevernas rättighet och skyldighet att delta i undervisning i deras egen religion eller i livsåskådningskunskap bibehålls i huvudsak oförändrade. Lärare som undervisar i evangelisk-luthersk eller ortodox

religion behöver inte längre vara medlemmar i respektive kyrka. Därtill föreslås att det i lagen tas in bestämmelser om förfarandet i fråga om rätten att inte delta i religionsutövning i skolan.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 2003. Ändringen i bokföringslagen träder dock i kraft den 1 augusti 2006.

Enligt motiveringen till lagstiftningsordningen har förslaget till religionsfrihetslag samband inte bara med 11 § i grundlagen om religions- och samvetsfrihet utan också med andra bestämmelser om de grundläggande fri- och rättigheterna. Lagförslagen kan enligt regeringsuppfattning behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Men den har i alla fall ansett det tillrådligt att grundlagsutskottet tar upp propositionen till behandling.

Motionen

Lagmotion LM 121/2002 rd är en parallell motion till propositionen, närmare bestämt det andra och tredje lagförslaget i den. Enligt motionen skall alla elever och studerande i den grundläggande utbildningen och gymnasiet ges undervisning i religionskunskap oberoende av vilket kyrkosamfund de hör till.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Allmän bedömning

Av de orsaker som framgår av propositionens motivering och med stöd av erhållen utredning finner utskottet propositionen behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker lagförslaget men med följande anmärkningar och ändringar.

Religionsfrihetslagen avser enligt sin 1 § att trygga den religionsfrihet som föreskrivs i grundlagen. Religions- och samvetsfriheten tryggas i 11 § i grundlagen. Ett nära samband med religionsfriheten har 6 § 2 mom. i grundla-

gen som förbjuder särbehandling på grund av religion eller övertygelse. Av detta förbud följer ett åtagande för det allmänna att behandla alla religionssamfund eller livsåskådningsriktningar lika. Enligt 11 § 1 mom. hör till religions- och samvetsfriheten främst rätten att bekänna sig till och utöva en religion, rätten att ge uttryck för sin övertygelse, rätten att höra till ett religiöst samfund och den s.k. negativa religionsfriheten, dvs. rätten att inte höra till ett religiöst samfund. Till friheten att bekänna sig till och utöva en religion hör enligt förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna att alla religiösa

samfund kan bestämma om sina egna religiösa ceremonier (RP 309/1993 rd, s. 59/II).

Undervisningen i religion och livsåskådningskunskap samt religionsutövningen i skolorna

Förslaget. Begreppet konfessionell religionsundervisning i lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen ersätts med undervisning i elevens eller studerandens egen religion. Enligt motiveringen kräver ändringen inga innehållsliga ändringar i religionsundervisningen. Den som ordnar grundläggande utbildning (och utbildningsanordnaren i gymnasiet) bör precis som nu ordna undervisning i den religion som flertalet elever (och studerande) företräder. Undervisningen ordnas utifrån vilket religionssamfund majoriteten tillhör. Det finns en ny bestämmelse om att en elev som inte hör till detta religionssamfund enligt vårdnadshavarens meddelande får delta i undervisningen. I gymnasiet fattar den studerande själv detta beslut.

För minst tre elever som hör till evangelisk-lutherska kyrkan och för minst tre elever som hör till ortodoxa kyrkosamfundet men som inte deltar i undervisningen i den religion som flertalet elever hör till ordnas undervisning i deras egen religion. Det samma gäller minst tre elever som hör till något annat religionssamfund, om deras vårdnadshavare begär det. I gymnasiet kan de studerande själva framställa en sådan begäran. — Dessa bestämmelser svarar mot de nu gällande. Nytt är däremot att elevens vårdnadshavare eller den studerande fattar beslut om vilken religionsundervisning eleven eller studeranden deltar i, om han eller hon hör till fler än ett religionssamfund.

Undervisning i livsåskådningskunskap skall ordnas om det finns minst tre elever eller studerande som har rätt till det. Detta gäller elever som inte hör till något religionssamfund och som inte deltar i undervisningen i den religion som flertalet tillhör. Det finns en ny bestämmelse om att också en elev som hör till ett religionssamfund men som inte får undervisning i sin egen religion på vårdnadshavarens begäran skall få undervisning i livsåskådningskunskap. I gymnasiet får den studerande själv fatta detta beslut.

Enligt den nya bestämmelsen får en elev som inte hör till ett religionssamfund på vårdnadshavarens begäran delta i sådan religionsundervisning som av elevens uppfostran och kulturella bakgrund att döma uppenbart svarar mot hans eller hennes åskådning. I gymnasiet fattar den studerande själv detta beslut.

I förslagen till ändring av lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen ingår nya bestämmelser om deltagande i religionsutövning. Den som ordnar grundläggande utbildning skall enligt förslaget på förhand informera elevernas vårdnadshavare om gudstjänster och andra tillställningar och förrättningar som bör ses som religionsutövning och som ingår i skolans verksamhet. Vårdnadshavarna skall dessutom informeras om hur de kan meddela att eleven inte deltar i dessa aktiviteter. För elever av detta slag skall ordnas annan verksamhet. I gymnasiet är det de studerande som skall informeras och de får också själva meddela om de deltar. Bestämmelserna avser att säkerställa att elever och studerande inte i strid med 11 § 2 mom. i grundlagen tvingas delta i religionsutövning.

Bedömning. I den grundlagsskyddade rätten att bekänna sig till och utöva en religion ingår också konfessionell religionsundervisning. Enligt förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 59—60) förutsätter religionsfriheten att individen har rätt till religiös undervisning eller världsåskådningsundervisning. I undervisning och uppfostran skall man också allmänt respektera individens övertygelse, barnets rättigheter och vårdnadshavarens rätt att ansvara för barnets utveckling. Den negativa religionsfriheten gäller också utövning av en religion. I 11 § 2 mom. i grundlagen föreskrivs explicit att ingen är skyldig att mot sin övertygelse ta del i en gudstjänst eller någon annan religiös tillställning. Bestämmelsen avser inte atthindra andra mänskors frihet till positiv religionsutövning.

Utskottet anser att bestämmelserna om undervisning i religion eller livsåskådningskunskap i propositionen står i samklang med grundlagen. Propositionen föranleder inte heller andra an-

märkningar ur grundlagssynvinkel, framför allt för att undervisningen i elevens eller den studerandes egen religion enligt kulturutskottets karakteristik inte är sådan religionsutövning som avses i grundlagen. Därmed omfattar grundlagsutskottet kulturutskottets uppfattning om religionsundervisningens syfte och om vad kunskap om en religion kan omfatta. I undervisningen i elevens eller studerandens egen religion ingår utöver kunskapsinslaget till exempel böner, psalmer och insikter i olika religiösa förrättningar. Genom pedagogiska val har man i praktiken kunnat inverka på att vårdnadshavarna till barn som hör till olika grupper trots olikheterna mellan kyrkosamfunden har kunnat acceptera en religionsundervisning som bygger på en luthersk grundsyn. Trots att frågan har ett alldeles särskilt samband med de grundläggande fri- och rättigheterna anser inte heller grundlagsutskottet att detaljerna i religionsundervisningen behöver anges på lagnivå utan accepterar till denna del den allmänna utgångspunkten i lagen om grundläggande utbildning och gymnasielagen att undervisningens mål och centrala innehåll anges i läroplansgrunderna.

Grundlagsutskottet understryker i alla fall att det när lagen träder i kraft bör ses till att alla läroplaner uppfyller lagens krav på undervisning i elevernas egen religion på lika villkor och att det inte minst i gymnasiet läroplaner för undervisningen i religion och livsåskådningskunskap ingår ett allmänbildande avsnitt om de stora världsreligionerna. Utskottet framhåller vidare att lagstiftningen inte hindrar att konfessionellt inriktade skolor integrerar åskådningsfrågor i undervisningen i olika ämnen alltefter skolans specifika karaktär.

Grundlagsutskottet har ytterligare gjort en särskild bedömning av de föreslagna bestämmelserna om deltagande i religionsutövning och anknytande information. Bestämmelsernas räckvidd avses omfatta alla religiösa aktiviteter som ingår i skolans verksamhet, som religiösa morgonandakter, gudtjänster och andra tillställningar och förrättningar som är att betrakta som religionsutövning. De kan ingå i skolans gemensamma aktiviteter och i olika läroämnen. Den fö-

reslagna bestämmelsen faller givetvis tillbaka på 11 § 2 mom. i grundlagen. Men det vore lämpligare att karakterisera den som en procedurbestämmelse, som kulturutskottet har gjort, för grundlagen kräver egentligen inte någon precisering i denna sak. Sett ur rent konstitutionell synvinkel kan bestämmelsen strykas. Utskottet anser att denna faktor väger tyngre och stryker de ifrågavarande paragraferna i det andra och tredje lagförslaget.

Kostnadseffekter. Det faktum att en del av de nuvarande hindren för registrering slopas i religionsfrihetslagen bidrar enligt propositionen till att sänka tröskeln för religionssamfund att registrera sig. Detta kan i sin tur leda till att vi får fler religioner som huvudmännen för den grundläggande utbildningen och gymnasieutbildningen måste ordna religionsundervisning i. Det kan ha samma effekt att religionssamfund nu har möjlighet att tillåta att deras medlemmar hör till flera samfund. Regeringen bedömer att de indirekta kostnaderna för religionsundervisningen eventuellt ökar. Merkostnaderna går inte att beräkna, men sannolikt kommer de inte att vara särskilt stora.

Kulturutskottet påpekar att regeringen inte föreslår någon ändring i den gällande bestämmelsen om att det för minst tre elever eller studerande som hör till samma religionssamfund på vårdnadshavarnas begäran måste ordnas undervisning i deras egen religion. Utskottet anser på goda grunder att den kulturella mångfallden ger upphov till allt fler grupper av detta slag på många orter. Detta ökar kommunernas utgifter för utbildningen och då finns det en viss risk att öronmärkta medel tär på anslagen för den övriga utbildningen.

Grundlagsutskottet omfattar kulturutskottets syn och ser det som beklagligt att propositionen inte ger någon utredning om hur det eventuellt ökade behovet av undervisning i olika religioner över huvud taget går att tillgodose och till vilka kostnader. Regeringen bör lägga upp en plan med en bedömning också av de personella resurser som behövs för behörig undervisning i olika religioner. Utskottet påpekar att grundlagens

krav på religiös jämlikhet i sista hand anger gränserna för hur den s.k. trepersonersregeln som ligger till grund för lagförslagen kan ändras.

Effekterna av att begravningslagen skjuts fram

Propositionen har samband med en proposition med förslag till begravningslag (RP 204/2002 rd) som riksdagen har under behandling. Meningen var att begravningslagen skulle träda i kraft samtidigt med religionsfrihetslagen. Begravningslagen kräver ändringar i kyrkolagen och lagen om ortodoxa kyrkosamfundet. Nu har det visat sig att kyrkomötets förslag till behövliga ändringar i kyrkolagen blir färdiga först vid kyrkomötet i maj 2003. Därför föreslås begravningslagen träda i kraft först i början av 2004. Å andra sidan finns det ingenting som hindrar att religionsfrihetslagen träder i kraft som planerat. Men på grund av att begravningslagen skjuts fram behövs det övergångsbestämmelser i religionsfrihetslagen om att gällande bestämmelser om begravningsverksamhet tillämpas fram till början av 2004.

Böndagsplakatet

I propositionens allmänna motivering noteras att staten i Finland av tradition årligen utfärdar ett plakat om fyra tacksägelse-, bot- och böndagar, dvs. det så kallade böndagsplakatet. Under självständighetstiden har böndagsplakatet utfärdats av statsrådet fram till 1931 och därefter av republikens president. Det finns inga bestämmelser om böndagar eller böndagsplakatet utan denna praxis går århundraden tillbaka i tiden. Justitiekanslern i statsrådet ansåg i sitt utlåtande om religionsfrihetskommitténs betänkande att en århundraden gammal sedvanerätt som ligger bakom böndagsplakatet utgör en rättsgrund som kan jämföras med lag på det sätt som avses i 57 § grundlagen. Utifrån detta anses det i propositionen att republikens president fortsatt kan utfärda böndagsplakatet utan särskild bestämmelse i lag. Presidenten föreslås med stöd av 58 § 3 mom. 3 punkten i grundlagen besluta om utfärdande av plakatet utan behandling i statsrådets allmänna sammanträde.

Enligt utskottets mening är det ohållbart att det oberoende av en entydig formulering i 57 § i grundlagens som trädde i kraft 2000 skulle kunna finnas med lag jämförlig sedvanerätt som bygger på sekelgammal praxis.

Detaljmotivering

Det första lagförslaget

3 §. Medlemskap i ett religionssamfund. Bestämmelserna om minderårigas medlemskap i religionssamfund är enligt propositionen så gott som oförändrade. Enligt de nya bestämmelserna följer ett barn som fyllt 12 år inte utan eget samtycke föräldrarna när dessa byter trossamfund. Dessutom är det primärt vårdnadshavarna tillsammans som beslutar om det nyfödda barnets religiösa ställning medan moderns uteslutande beslutanderätt är sekundär. Utskottet godkänner bestämmelserna om åldersgränser även om det med tanke på 6 § 3 mom. i grundlagen hade varit motiverat att tillstyrka åldersgränser på exempelvis 12 och 15 eller 16 år i stället för propositionens 15 och 18 år.

Utskottet vill fästa uppmärksamheten på situationer som kan uppstå när beslutanderätten övergår till modern till följd av att vårdnadshavarna inte kan komma överens om barnets religiösa ställning. Huvudregeln underordnas i slutändan moderns ståndpunkt. En pappa tillhörande ett annat trossamfund kan anse sig vara föremål för könsdiskriminering. Om makarnas åsikter går isär bara när det gäller barnets religiösa ställning, är domstolens behörighet att bestämma om saken med stöd av lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt inte något särskilt effektivt instrument. Regeringen bör enligt utskottet lämpligen överväga om den nämnda lagen kunde kompletteras.

4 §. Förfarandet vid inträde i och utträde ur ett samfund. Utskottet har gjort en språklig korrigering i 4 mom., som inte påverkar den svenska texten.

5 §. *Ed och försäkran.* Den som hör till ett religionssamfund kan enligt 1 mom. välja mellan att avlägga ed eller avge försäkran. De som över huvudet intehör till något religionssamfund skall alltid avge en försäkran.

Det allmänna kräver ed eller försäkran i olika situationer där det är nödvändigt att exempelvis understryka vissa principer som hänger samman med ett uppdrag eller försäkra att en given uppgift är riktig. Det allmänna bör förhålla sig religiöst neutralt till en ceremoniell utfästelse av detta slag. Sett ur detta perspektiv och med hänsyn till 11 § i grundlagen är det på sin plats att också de som inte hör till något religionssamfund får, om de så vill, avlägga en ed i stället för att avge en försäkran. Utskottet har gjort denna ändring i momentet. Samtidigt bör undantagsbestämmelsen gällande krigsmannaed och krigsmannaförsäkran strykas. Syftet med denna bestämmelse har varit att göra det möjligt att föreskriva att också personer som inte hör till något religionssamfund kan avlägga en ed om de så vill.

7 §. *Ett registrerat religionssamfunds syfte och verksamhetsformer.* Definitionen i 1 mom. bör även med hänsyn till lagens syfte i 1 § ges en så vid tolkning att exempelvis religiös undervisning och religiös publikationsverksamhet omfattas av den.

12 §. *Styrelsen.* Som förvaltningsutskottet påpekar är det viktigt att representanter för ett religionssamfund de facto kan nås av myndigheterna i Finland. Det gäller för undervisningsministeriet att på lämpligt sätt beakta detta när det behandlar undantagsansökningar som gäller styrelsemedlemmars hemort.

20 §. *Anmälan om ändring och upplösning.* Utskottet har gjort en språklig ändring i 2 mom., som inte påverkar den svenska texten.

22 §. *Uppgifter som införs i registret över religionssamfund.* När andra bestämmelser saknas regleras offentligheten för registret över religionssamfund av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Enligt 24 § 1 mom. 32

punkten i den lagen är handlingar som innehåller uppgifter om en persons deltagande i föreningsverksamhet, undantaget uppgifter om hans eller hennes deltagande i ett förtroendeuppdrag, sekretessbelagda. Av detta följer att av de uppgifter som ingår i registret över religionssamfund är de som gäller vem som är ordförande eller har rätt att teckna samfundets namn offentliga. Däremot är förteckningen över stiftandemedlemmar inte offentlig.

Utskottet har omformulerat 2 mom. 3 punkten, men denna ändring påverkar inte den svenska texten.

23 §. *Sakkunnignämnd.* Den i paragrafen nämnda sakkunnignämnden kommer sannolikt att ha en tungt vägande roll vid bedömningen av om ett religionssamfunds syfte och verksamhetsformer är förenliga med 7 §. Utskottet understryker att tolkningen i dessa frågor bör bejaka de grundläggande fri- och rättigheterna, något som också 1 § om lagens syfte ger belägg för.

Utskottet har ändrat på skrivningen i 1 mom.

27 §. *Olagligt fortsättande av verksamheten inom ett religionssamfund.* I paragrafen ingår en straffbestämmelse. Bestämmelser av detta slag finns i fall som detta inskrivna i ett antal lagrum, vilket också framgår av placeringen av 30 § i propositionen. Utskottet har gjort paragrafen till 29 § och följaktligen blir 28 och 29 i propositionen 27 och 28 §. Till följd av lagens 1 § 2 mom. har utskottet preciserat denna paragraf, som är inplacerad under 3 kap., så att den uttryckligen gäller fortsättande av verksamheten inom ett religionssamfund.

31 §. *Ikraftträdande.* Förordningen angående verkställigheten av den nuvarande religionsfrihetslagen är en självständig förordning som måste upphävas särskilt i detta sammanhang. Utskottet har lagt till detta i 2 mom. som en ny punkt 4.

Enligt övergångsbestämmelsen i 3 mom. skall det i 5 § 5 mom. i den upphävda religionsfrihetslagen föreskrivna förbudet mot att höra till flera än ett trossamfund tillämpas under fem år från att den nya lagen trätt i kraft. Denna övergångs-

tid motiveras med att den evangelisk-lutherska kyrkan och det ortodoxa kyrkosamfundet kan behöva se över sin lagstiftning på denna punkt. Övergångsperioden är mycket lång i synnerhet med hänsyn till att saken kan få praktisk betydelse för en religiös organisering. Utskottet har därför kortat ned övergångsperioden till tre år, som är minst sagt skäligt för att bedöma och utföra översynen av lagstiftningen.

Av de orsaker som nämns i den allmänna motiveringen har utskottet kompletterat paragrafen med ett nytt 4 mom. Enligt det skall de nuvarande bestämmelserna om begravningsverksamhet tillämpas fem månader från det att den nya lagen träder i kraft, dvs. till den 1 januari 2004 då den nya begravningslagen är avsedd att träda i kraft.

Det andra och det tredje lagförslaget

Det andra lagförslagens 13 § och det tredje lagförslagens 9 §. Undervisning i religion och livsåskådningskunskap. Grundlagsutskottet har gjort en teknisk korrigering i det andra lagförslagens 13 § 1 mom. och med anledning av kulturutskottets anmärkning i det tredje lagförslaget 9 § 5 mom.

Det andra lagförslagens 13 a § och det tredje lagförslagens 9 a §. Deltagande i religionsutövning. Grundlagsutskottet har strukit dessa paragrafer av de orsaker som nämns i den allmänna motiveringen.

Trots strykningen av paragraferna vill grundlagsutskottet i likhet med kulturutskottet under-

stryka att syftet med propositionen inte är att rucka på skolornas praxis i fråga om traditioner, t.ex. vid skolavslutningar. Festtraditionerna är en del av den finländska kulturen och kan, även om de eventuellt inkluderar någon enstaka psalm, inte i den religiösa toleransens namn betraktas som tillställningar för utövning av religion.

Ikraftträdelsebestämmelserna. På förslag från kulturutskottet har ikraftträdelsebestämmelserna kompletterats med en övergångsbestämmelse.

Motionen

Eftersom utskottet har godkänt det andra och det tredje lagförslaget utifrån propositionen, föreslår utskottet att lagförslaget i lagmotionen förkastas.

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår grundlagsutskottet

att det fjärde lagförslaget godkänns utan ändringar,

att det 1—3 lagförslaget godkänns med ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att lagmotion LM 121/2002 rd förkastas.

Utskottets ändringsförslag

1.

Religionsfrihetslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser1—3 §
(Som i RP)4 §
(Som i RP. Utskottets ändringsförslag påverkar inte den svenska texten)

5 §

Ed och försäkran

Den som (*utesl.*) med stöd av lag eller förordning är skyldig att avlägga en ed eller avge en försäkran på heder och samvete kan *oberoende av om han eller hon hör till ett religionssamfund enligt eget val antingen avlägga eden eller avge försäkran. Försäkran avges alltid om den föreskrivits som den enda formen av förpliktelse. (Utesl.).*
(2 mom. som i RP)

6 §
(Som i RP)

2 kap.

De registrerade religionssamfundet7—19 §
(Som i RP)20—22 §
(Som i RP. Utskottets ändringsförslag påverkar inte den svenska texten)

23 §

Sakkunnignämnd

Undervisningsministeriet tillsätter i anslutning till ministeriet en sakkunnignämnd för en mandatperiod om fyra år med uppgift att ge Pa-

tent- och registerstyrelsen utlåtanden om huruvida syftet och verksamhetsformerna för ett religionssamfund motsvarar kraven i 7 §. Patent- och registerstyrelsen skall före registreringen begära ett ovan avsett utlåtande om ett religionssamfunds etableringsanmälan, en anmälan om ändring av (*utesl.*) samfundets syfte och verksamhetsformer samt om *motsvarande* ansökningar om förhandsgranskning.

(2 och 3 mom. som i RP)

24—26 §
(Som i RP)27 (28) §
(Som i RP)

3 kap.

Särskilda bestämmelser28 (29) §
(Som i RP)

29 (27) §

Olagligt fortsättande av verksamheten inom ett religionssamfund

Den som i strid med denna lag fortsätter verksamheten inom ett *registrerat* religionssamfund eller ett registrerat lokalsamfund som har förklarats upplöst eller har påförts ett tillfälligt verksamhetsförbud, genom att företräda samfundet eller handla på dess vägnar eller anta nya medlemmar av samfundet eller ordna samfundsmöte eller på något annat sådant sätt fortsätter verksamheten skall, om inte strängare straff bestäms någon annanstans i lag, *för olagligt bedrivande av verksamhet inom ett religionsamfund* dömas till böter.

30 §
(Som i RP)

4 kap.

Ikraftträdelse- och övergångsbestämmelser

31 §

Ikraftträdande

(1 mom. som i RP)

Genom denna lag upphävs följande lagar:

(1—2 punkten som i RP)

3) lagen den 31 december 1986 om tillämpning av stadgandena om ed (1051/1986), *samt*4) *förordningen den 29 december 1922 angående verkställighet av religionsfrihetslagen (334/1922) jämte senare ändringar. (Nytt)*

Det förbud mot att höra till flera än ett trosamfund vilket föreskrivs i 5 § 5 mom. i den upphävda religionsfrihetslagen skall tillämpas under *tre* år från det att denna lag träder i kraft.

Den upphävda religionsfrihetslagens 10 § och 7—9 § i den upphävda förordningen angående verkställighet av religionsfrihetslagen tillämpas under fem månader från det att denna lag träder i kraft. (Nytt)

(5 och 6 mom. som 4 och 5 mom. i RP)

32—34 §

(Som i RP)

2.**Lag****om ändring av lagen om grundläggande utbildning**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 21 augusti 1998 om grundläggande utbildning (628/1998) 13 § (*utesl.*) som följer:

13 §

(2—6 mom. som i RP)

Undervisning i religion och livsåskådningskunskap

13 a §

(Utesl.)

Den som ordnar grundläggande utbildning skall meddela religionsundervisning enligt den religion som flertalet av eleverna omfattar. Undervisningen ordnas då i enlighet med till vilket religionssamfund flertalet av eleverna hör. De elever som hör till *detta* religionssamfund deltar i undervisningen i sin egen religion. En elev som inte hör till *detta* religionssamfund kan efter att vårdnadshavaren meddelat saken till *den som ordnar grundläggande utbildning* delta i nämnda religionsundervisning.

Ikraftträdelsebestämmelsen

(1 mom. som i RP)

Vad som föreskrivs om religionssamfund i 13 § tillämpas på sådana religiösa föreningar som är verksamma när denna lag träder i kraft och som den som ordnar grundläggande utbildning har ansett som religiösa samfund enligt då gällande bestämmelser. (Nytt)

(3 mom. som 2 mom. i RP)

3.

Lag
om ändring av gymnasielagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i gymnasielagen av den 21 augusti 1998 (629/1998) 9 § (utesl.) som följer:

9 §

(2—7 mom. som i RP)

*Undervisning i religion och livsåskådnings-
kunskap*

9 a §
(Utesl.)

Utbildningsanordnaren skall meddela religionsundervisning enligt den religion som flertalet av de studerande omfattar. Undervisningen ordnas då i enlighet med till vilket religionssamfund flertalet av de studerande hör. De studerande som hör till *detta* religionssamfund deltar i undervisningen i sin egen religion. En studerande som inte hör till *detta* religionssamfund kan om han eller hon så önskar delta i nämnda religionsundervisning.

Ikraftträdelsebestämmelsen

(1 mom. som i RP)

Vad som föreskrivs om religionssamfund i 9 § tillämpas på sådana religiösa föreningar som är verksamma när denna lag träder i kraft och som den som ordnar grundläggande utbildning har ansett som religiösa samfund enligt då gällande bestämmelser. (Nytt)

(3 mom. som 2 mom. i RP)

Helsingfors den 5 februari 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Paula Kokkonen /saml
medl. Tuija Brax /gröna
Klaus Hellberg /sd
Esko Helle /vänst
Gunnar Jansson /sv
Jouko Jääskeläinen /kd
Saara Karhu /sd
Jouni Lehtimäki /saml

Johannes Leppänen /cent
Pekka Nousiainen /cent
Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /cent
Pekka Ravi /saml
Markku Rossi /cent
Ilkka Taipale /sd
ers. Veijo Puhjo /vänst (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Jarmo Vuorinen.